D.El.Ed

Question Paper

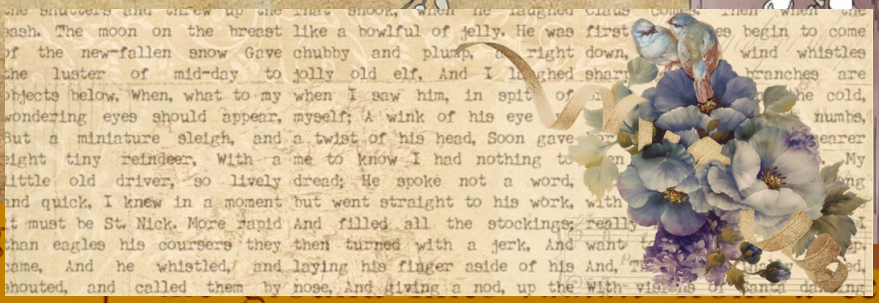

Code No. : **310-M**

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಂಡಳಿ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು, 560 003

KARNATAKA SECONDARY EDUCATION EXAMINATION BOARD, MALLESHWARAM, BENGALURU, 560 003

ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ಡಿ.ಎಲ್.ಇಡಿ. ಮುಖ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಜುಲೈ, 2022

First Year D.El.Ed. Main Examination, July, 2022

Subject / ವಿಷಯ	:	**Facilitating Learning (LPS)** **First Language – MARATHI** **ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು (ಕಿ.ಪ್ರಾ.ಶಾ.)** **ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ – ಮರಾಠಿ**
Date of Exam. / ಪರೀಕ್ಷೆಯ ದಿನಾಂಕ	:	06. 07. 2022
Maximum Marks / ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು	:	60
Duration of Exam. / ಪರೀಕ್ಷೆ ಅವಧಿ	:	3 hours / 3 ಗಂಟೆಗಳು
Time / ಸಮಯ	:	10.00 A.M. to 1.00 P.M.

ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೂಚನೆಗಳು / General Instructions to the Candidates :

1. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ತನ್ನ ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿರುವಂತೆಯೇ ಉತ್ತರ-ಪುಸ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ನಿಗದಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
   Candidates should write their Register Number on the Answer Booklet as printed in their admission ticket.
2. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ತರ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಹಾಳೆಗಳ ಮುಖಪುಟದ ಮೇಲಿನ ನಿಗದಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಉತ್ತರ-ಪುಸ್ತಿಕೆಯ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬರೆಯತಕ್ಕದ್ದು.
   Candidates should write their Main Answer Booklet Number on the additional answer sheets in the space provided.
3. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಮ್ಮುಖ ಜಾಕೆಟ್ ಮೂಲಕ ಮೊಹರು (ಸೀಲ್) ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯ ಬಲಬದಿ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪುಟಗಳು ಇವೆಯೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.
   This Question Paper has been sealed by reverse jacket. You have to cut on the right side to open the Question Paper at the time of commencement of the examination. Check whether all the pages of the Question Paper are intact.
4. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇನ್ನಿತರೇ ಯಾವುದೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ, ಗುರುತು ಹಾಗೂ ಚಿಹ್ನೆ ಇನ್ನಿತರೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ, ಈ ಬಗೆಯ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ-ಪುಸ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಉತ್ತರ-ಪುಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
   Candidates should not write Register Number, mark, sign or any other information in the Answer Booklet except in the specified place. In case, it is found any information in the sheets of the answer scripts such answer scripts will not be considered for evaluation.
5. ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು ಪರೀಕ್ಷಾ ಅವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಪರೀಕ್ಷಾ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಶಿಸ್ತು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಉತ್ತರ-ಪುಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
   Candidate found to be indulging in malpractice during examination and violating examination instructions, action will be taken against such candidate as per the examination rules and his / her Answer Booklet will not be considered for evaluation.
6. ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲು ಕಪ್ಪು / ನೀಲಿ ಶಾಯಿಯ ಬಾಲ್ ಪಾಯಿಂಟ್ ಪೆನ್ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
   Use black / blue ball point pen only to write the answers.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ

TEAR HERE TO OPEN THE QUESTION PAPER
ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಇಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ

Tear here

institutes.aglasem.com
aglasem.com

सामान्य सूचना : i) प्रत्येक उत्तराचे चिंतन करून, संघटन करून लिहीण्यास योग्य व्हावे म्हणुन या पेपरला 3 तास वेळ दिला आहे.

ii) प्रत्येक प्रश्नासाठी ज्या सूचना दिल्या आहेत, त्या सूचनांप्रमाणे उत्तरे लिहा.

भाग - I

I. खालील प्रश्नाना चार बहुपर्यायी उत्तरे दिलेली आहेत. त्यातील योग्य असे एक उत्तर निवडून लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण दिलेला आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर लिहीणे अवश्यक आहे.

(प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण) : **1 × 10 = 10**

1. भाषा हा शब्द कोणत्या संस्कृत शब्दापासुन बनला आहे ?

   (अ) ध्वनि (आ) भाषा

   (इ) संभाषण (ई) बोलने.

2. सुरवातीच्या काळात श्रवण व भाषण कौशल्य अवगत करताना हे करणे फार महत्वाचे आहे –

   (अ) मूल्यमापन (आ) मौल्यांकन

   (इ) मौल्य (ई) बोलने.

3. लिखित स्वरूपातील अक्षर, शब्द व वाक्य यांचा स्वर रूपाने योग्य उच्चार करने म्हणजे हे होय –

   (अ) लेखन (आ) श्रवण

   (इ) वाचन (ई) मनन.

4. विद्यार्थ्यांना वाचलेला पाठ आकलन होण्यास व स्मरणात रहाव्यास गृहपाठ म्हणून हे द्यावे –

   (अ) लिहण्यास (आ) वाचावयास

   (इ) मनन करण्यास (ई) कांहीं न करण्यास.

5. जेव्हा मुल शाळेत येते तेव्हा ते घरची भाषा (कुटुंबातील भाषा) बोलते त्या भाषेला असे म्हणतात –

   (अ) अनौपचारिक भाषा (आ) खेडवळ भाषा

   (इ) औपचारिक भाषा (ई) उत्तम भाषा

institutes.aglasem.com

aglasem.com

6. बाह्य अनुभवाद्वारे मुले शिकत असतात त्याचे त्याप्रमाणे 'स्वर' रूपात परिवर्तन होत असते असे यानी म्हटले आहे –

(अ) नैगारस्की (आ) जीन ड्रीज

(इ) अमर्त्य सेन (ई) रामदास.

7. बदलत्या संदर्भानुसार मुद्रित किंवा लिखित सामुग्री ओळखुन अर्थ समजुन वर्णन करून घेता येणे त्या सामर्थ्याला साक्षरता असे म्हणतात. ही व्याख्या यानी केली आहे –

(अ) जीन ड्रीज (आ) अमर्त्य सेन

(इ) युनेस्को (ई) वेगॉटस्की.

8. हसत-खेळत अध्ययन पद्धतीमध्ये (नली-कली पद्धत) या वर्गासाठी आहे –

(अ) इयत्ता 1 ली ते इयत्ता 5 वी (आ) इयत्ता 3 री ते इयत्ता 6 वी

(इ) इयत्ता 1 ली ते इयत्ता 3 री (ई) इयत्ता 1 ली ते इयत्ता 4 थी

9. वाचन कौशल्य अवगत करण्याच्या या पायऱ्या आहेत –

I) अक्षरांची ओळख

II) काना, मात्रा, वेलांटी ओळख

III) अक्षर रूपाने शब्द ओळखने

IV) बाराखडी लेखन करणे.

(अ) I आणि II बरोबर (आ) II आणि III बरोबर

(इ) I आणि III बरोबर (ई) III आणि IV बरोबर.

10. अनेक नवनवीन समानार्थी शब्दांचा परिचय होतो त्यामूळे हे वाढते –

(अ) शब्दसंपदा (आ) धनसंपदा

(इ) वाक्यसंग्रह (ई) ज्ञान.

institutes.aglasem.com

aglasem.com

भाग - II

II. खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहीणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर किमान अर्धे पृष्ठ असावे. (प्रत्येक प्रश्नाला दोन गुण) : 2 × 5 = 10

11. भाषेची उत्पत्ती आणि विकास कसा झाला ?

12. भाषेची वर्गातील उद्दिष्टे कोनती आहेत ते संक्षिप्त स्वरूपात लिहा.

13. भाषा शिक्षणात साहित्याची भूमिका स्पष्ट करा.

14. तुम्ही एक शिक्षक या नात्याने भाषेचे अध्यापन अध्ययन करताना मुलाना कोणकोणत्या संधि उपलब्ध करून द्याल ?

15. ऐकणे व श्रवण करने यातील फरक एका उदाहरणाने स्पष्ट करा.

16. श्रवण व भाषण यांचा संबध स्पष्ट करा.

17. मुलाला त्याच्या घरच्या भाषेतून शाळेच्या भाषेत रूपांतर करताना शिक्षकाने कोणती काळजी घेतली पाहीजेत ?

18. वर्गात श्रवण दोष असणाऱ्या मुलांना अध्ययनात कसे मार्गदर्शन करावे ?

institutes.aglasem.com

aglasem.com

भाग - III

III. खालील प्रत्येक प्रश्नाला निवड दिलेली आहे. त्यातील एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर किमान एक पृष्ठ असावे. (प्रत्येक प्रश्नाला पाच गुण) : 5 × 8 = 40

19. अ) भाषा शिक्षणामध्ये साहित्याची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

आ) भाषेची उत्पत्ती व विकास याच्या बद्दल विविध भाषा शास्त्रज्ञांचे मत मांडा.

20. अ) स्थानिक संपन्मूल्य साहित्याची समीक्षा कशी करावी ते सांगुन तुमच्या परीसरातील साहित्याची दोन उदाहरणे द्या.

किंवा

आ) मुल घरी शब्दांची ओळख कशी करून होते आणि घरची भाषा कशी आत्मसात करते ? स्पष्ट करा.

21. अ) खेळ आणि अध्ययन यांचा जवळचा संबंध आहे. समर्थन करा.

किंवा

आ) वाचनाची पूर्व सिद्धता सांगुन त्यातील

I) कृतीचे व्यवस्थापन आणि

II) उद्दिष्टांची स्पष्टता हे मुद्दे स्पष्ट करा.

22. अ) वाचन कौशल्या आत्मसात होण्यास लहान वर्गासाठी आणि उच्च वर्गासाठी कोणकोणत्या कृती द्याव्यात स्पष्ट करा.

किंवा

आ) सर्व समावेशक वर्ग (सुप्त गुण वर्ग) त्यातील मुले कोणकोणत्या प्रकारची असतात आणि त्याना शिक्षकाने कसे मार्गदर्शन करावे ? स्पष्ट करा.

institutes.aglasem.com
aglasem.com

23. अ) कथा आणि मुल यांचा जवळचा संबंध आहे. त्यामुळे मुलाच्या अभिव्यक्ति कौशल्याचा विकास होतो समर्थन करा.

किंवा

आ) तुम्ही एक शिक्षक या नात्याने मुलाच्या संभाषण कौशल्याचा विकास होण्यास कोणते उपक्रम राबवावेत ? स्पष्ट करा.

24. अ) मुलांचे समाजात (कुटुंबात) भाषेचे अध्ययन कसे होते ? स्पष्ट करा.

किंवा

आ) साक्षरतेच्या विविध व्याख्या सांगुन त्यावर तुमचा निष्कर्ष मांडा.

25. अ) मौखिक विकास व साक्षरता यांचा एकमेकाशी जवळचा संबंध आहे । तुमचे विचार मांडा.

किंवा

आ) वर्गात मुलांच्या अध्ययनाचे मूल्यमापन कसे करावे ते स्पष्ट करा.

26. अ) कोणत्याही पाच साहित्यकाराची नावे सांगून त्यापैकी एका साहित्यकाराबद्दल तुमचे विचार मांडा.

किंवा

institutes.aglasem.com

aglasem.com

आ) खालील काव्य पंक्तिचा सारांश तुमच्या शब्दात सविस्तार लिहा.

जे रंजले वा गांजले

पुसतोस त्यांची असावी ।

स्वार्थाविना सेवा जिथे

तेथे तुझे पद पावना ।।

न्यायार्थ जे लढती रणी

तलवार तू त्यांची करी

ध्येयार्थ जे तमि चालती

तू दीप त्यांच्या अंतरी

ज्ञानार्थ जे तपती मुनी

होतोस त्यांची साधना ।

करूणाकरा करूणा तुझी

असता मला भय कोठले ।।

institutes.aglasem.com

aglasem.com

DO NOT WRITE ANYTHING HERE

institutes.aglasem.com

aglasem.com

Answer Key

institutes.aglasem.com

aglasem.com

ಮಾದರಿ ಉತ್ತರಗಳು
MODEL ANSWERS

ಸಂಕೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : **310-M**

Code No. : 310-M

ಡಿ.ಎಲ್.ಎಡ್. ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷ
D.El.Ed. FIRST YEAR
ಕಲಿಕೆಯನು–ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು (ಕ.ಪ್ರಾ.ಶಾ.)
ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ – ಮರಾಠಿ
FACILITATING LEARNING (LPS)
FIRST LANGUAGE – MARATHI

ದಿನಾಂಕ : 06. 07. 2022] [ಪರಮಾವಧಿ ಅಂಕಗಳು : 60

Date : 06. 07. 2022] [Max. Marks : 60

भाग - I

I. खालील प्रश्नाना चार बहुपर्यायी उत्तरे दिलेली आहेत. त्यातील योग्य असे एक उत्तर निवडून लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर लिहीणे आवश्यक आहे.

(प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण) : **1 × 10 = 10**

1) आ) भाषा

2) अ) मूल्यमापन

3) इ) वाचन

4) आ) वाचावयास

5) अ) अनौपचारिक

6) अ) नैगारस्की

7) इ) युनेस्को

8) इ) इयत्ता 1 ली ते इयत्ता 3 री

9) इ) 1 आणि III बरोबर

10) अ) शब्दसंपदा ।

institutes.aglasem.com

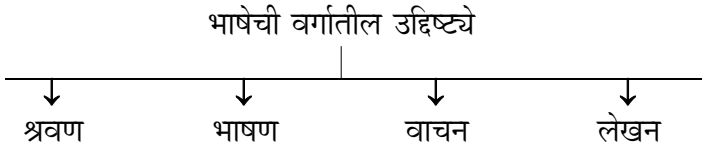
aglasem.com

भाग - II

II. खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहीणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर किमान अर्धे पृष्ठ असावे. (प्रत्येक प्रश्नाला दोन गुण) : 2 × 5 = 10

11) * भाषा हे परमेश्वराचे वरदान आहे
* अनुकरणातून भाषेची निर्मिती झाली
* सृष्टीत प्राणी जे विविध ध्वनिच्या अनुकरणातून भाषेचा जन्म झाला.
* गीत गातात यातुन भाषेचा निर्माण झाली असावे.

12) मुल शाळेत येत असली तरी भाषेचा मुख्य उद्देश त्यांच्या ज्ञानात्मक विकास करणे असावा

विवरण असावे.

13) मनोविकासाची अंगे म्हणून ज्ञान, आकलन ऐव्यक्ति, रसास्वाद ध्येय, साहित्यातून घडनारे संस्कार विद्यार्थ्यांची व समाजाची प्रगती

साहित्य जीवनावर व मनावर परिणाम करते

साहित्याचा मानवी जीवनावर परिणाम

14) मुलं जेव्हा शाळेत येतात तेव्हा त्यांच्या भाषेचा विकासाच्या दृष्टीने वर्गात अध्ययन करीत असताना

वर्गात नवनवीन शब्दांचे अर्थ सांगने संवाद साधने, मुलाना बोलावयास प्रवृत्त करने, मुलांच्या चुका सुधारून योग्य मार्गदर्शन करने.

15) वर्गात जे जे स्पष्ट केले जाते ते कानावर पडते ते ऐकले जाते.

अधिक प्रमाणात ऐकले जाते पण काही महत्वाचे श्रवण करून आकलन केले जाते हा श्रवण व ऐकणे या क्रियेतील फरक आहे.

16) श्रवण व भाषण कौशल्य वेगवेगळे आहेत असा दृष्टीकोण ठेवणे चुकीचे आहे.

दुस-याकडुन ऐकावी लागतात व नंतर त्याबद्दल बोलावे लागते.

श्रवण केल्याशिवाय मौखिक अभिव्यक्ति करता येत नाही. असा श्रवण व भाषण यांचा घनिष्ठ संबंध आहे.

institutes.aglasem.com
aglasem.com

17) मुलाला त्याच्या घरच्या भाषेतून शाळेच्या भाषेत रूपांतर करताना कोणतीही भाषा ऐकण्याची मनोवृत्ती शिक्षकांची हवी.

* मुलाच्या घरातील भाषेवर कोणतीही टिका टिप्पणी करू नये.
* मुलें बोलताना झालेल्या चुका सुधारावे.

18) श्रवण दोष असणा-या मुलांना पण शिकणा-या शब्दावर जोर देऊन शिकवले पाहिजे

* विद्यार्थ्यासमोर उभे राहणे
* शिक्षणाची शैली व गती थांबून थांबून शिकवले पाहिजे
* जवळू जाऊन सांगावे.

भाग - III

III. खालील प्रत्येक प्रश्नाला निवड दिलेली आहे. त्यातील एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर किमान एक पृष्ठ असावे. (प्रत्येक प्रश्नाला पाच गुण) : 5 × 8 = 40

19) अ) भाषा शिक्षणामुळे विविध साहित्य प्रकारांचा परिचय, साहित्याचे अंतरंग व त्यातून घडनारे संस्कार विद्यार्थ्यांची व समाजाची प्रगती सखोल ज्ञान शिक्षकाला व विद्यार्थ्याला होते. अन्य विषयातून होत नाही म्हणुन शिक्षणामध्ये साहित्याची भूमिका महत्वाची आहे.

साहित्याचा मानवी जीवनावर परिणाम होतो. साहित्य व्यक्तिला रिझविते, सुखविते आशेचे किरण दाखविते, नवविचाराना प्रकाश देते, करमणूक करते, प्रयोग व प्रेरणा देण्याचे सामर्थ्य देते. विचार शक्ती वाढविणे, बुद्धी तेज करणे, भावनांचा विकास करणे, हे सर्व कार्य साहित्यच करू शकतो. वयाच्या अनुसार साहित्याची निवड होते, साहित्य हा सर्वांगीन विकास करतो.

किंवा

आ) भाषा हा शब्द 'भाषा' या संस्कृत शब्दापासून बनला आहे. भाषा याचा मूळ अर्थ बोलणे असा होतो.

1) डॉ० गायडर : सृष्टीत प्राणी जे विविध आवाज किंवा स्वर काढतात त्यांच्या अनुकरणातून भाषेचा जन्म झाला.
2) मॅक्स म्यूलर : प्रत्येक शब्दाला नाद असतो. तो नाद त्या शब्दाने जी क्रिया होते तिचा निदर्शक असतो.

institutes.aglasem.com
aglasem.com

3) लुडविक न्वार : गील गाइल्याने त्यातून भाषा निर्माण झाली असावी असे यांचे मत आहे.

4) जेस्परसन : प्रेम गीतेमधून भाषेचा उगम झाला असे सांगीतले.

5) प्रा. कृ. पा. कुलकर्णी : playway या सिद्धांताच्या अधारे भाषा निर्माण झाली.

6) श्री य. रा. दाते : अनुकरण व भावना यातून भाषेची निर्मिती झाली.

7) प्रो. विल्सन : भाषा ही इश्वरनिर्मित असो या मानव निर्मित असो. भाषेचा अवतार हा चमत्कार आहे.

20) अ) शिक्षकाना साहित्याबद्दल अवड असणे गरजेचे आहे. साहित्याची ओळख करून घेणे, साहित्याबद्दल विद्यार्थ्यामध्ये अवड निर्माण करणे.

साहित्यकाराबद्दल चौकशी करावी त्यांची भेट घ्यावे. त्यावेळेस त्यांच्या भाषाशैली व लेखनातून होणार प्रमोदन किंवा संदेश याची माहिती मिळते.

प्रशिक्षणार्थीच्या कौशल्यांचा जसे श्रवण, भाषण, लेखन, वाचन यांचा विकास होण्यास संधी मिळते.

बाल साहित्यकार.

किंवा

आ) बालक हळूहळू घरच्या मंडळीच्या सहवासात येते व नवनविन शब्द त्याच्या कानावर पडतात व त्याचे श्रवण ते चिंतन मनन करून आत्मप्रगटीकरण करण्याचे प्रयत्न करते.

मुलाच्या घरात जी भाषा बोलली जाते तीच त्यांच्या मातृभाषा असते असे नाही. घरी जरी मराठी भाषा बोलत असले तरी त्यांच्या घरच्या वातावरणाचा व प्रादेशिक भाषेचाही तसेच समाजातील वातावरणाचा ही परिणाम होतो. त्यामुळे घरी शुद्ध व शैक्षणिक बोलली जाते असे नाही. तरी देखिल मुल आपोआपच योग्य भाषेचा स्वीकार करीत असतात.

मुल आपल्या घरातील भाषा बोलली जाते तिच भाषा मुले अंगिकार करतात व ती भाषा बोलु लागतात.

institutes.aglasem.com

aglasem.com

21) अ) खेळ आणि अध्ययन यांचा जवळचा संबंध आहे. खेळातून खालील गोष्टींचा विचार होतो.

खेळासाठी खेळ, खेळासाठी अध्ययन, खेळातून अध्ययन, अध्ययनासाठी अध्ययन मुलाना कोणत्याही खेळाचे नियम सांगावे लागत नाहीत ते आपोआप नियम शिकतात, मुले खेळत असताना कोणत्याही अटी घालु नये. मुले सहजपने खेळात भाग घेतात.

प्रत्येक खेळात एक विषय वस्तू असते. त्यातुन त्यांचे अध्ययन होते. मुले जेव्हा अपयशी होतात तेंव्हा त्याची चुक त्याला समझते त्याचा विचार करतात त्यातुन ते शिकतात. खेळाचे नियम समजून घेणे.

नियंमाचे सहकारी मित्राबरोबर नियम समजून घेणे.

नियमाचे पालन करणे.

खेळ संपल्यावर अवलोकन करणे.

किंवा

आ) भाषा संपन्न व गौरवपूर्ण विकसित होण्यासाठी मातृभाषा अत्यंत महत्वाची आहे. अनौपचारिक भाषेला औपचारिक भाषेची जोड दिली तर त्या भाषेला सिद्धता प्राप्त होते. भाषेचा परिचय मुलाना होणे गरजेचे आहे.

1) कृतिंचे व्यवस्थापन मुलांची वाचनाची क्रिया संपताच मुलानी कोणत्या क्रिया केल्या पाहिजेत याचे व्यवस्थापन करने आवश्यक आहे.

2) उद्दिष्टांची स्पष्टता.

आपण जो वाचतो ते स्पष्ट होणे आवश्यक आहे. कोनतेही पाठ वाचताना त्या पाठाची उद्दिष्टे स्पष्ट होण्यासाठी शिक्षकांनी प्रयत्न करावे.

वरील 1 व 2 अंशाचे याचा विवरण असावा प्रत्येक अंशाला $2\frac{1}{2}$ द्यावे.

$2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} = 5$ गुण

22) अ) वाचन कौशल अवगत करण्यासाठी महत्वाची कृती अशा प्रकारे आहेत.

1) लहान वर्गासाठी कृति :

* अक्षरापासुन वाचन
* शब्दापासुन वाचन
* सोप्या वाक्यापासुन वाचन
* प्रश्न उत्तरे वाचावयास लावणे

institutes.aglasem.com
aglasem.com

2) उच्च वर्गासाठी कृति :

* वर्गात दररोज एक तास प्रकट वाचणासाठी ठेवावा.
* प्रत्येक विद्यार्थ्याला प्रकट वाचन करण्यासाठी संधि द्यावी.
* विविध कथांचे वाचन.

वरील 1 व 2 अंशाचे विवरण असावे.

प्रत्येक अंशाला $2\frac{1}{2}$ द्यावे. $2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} = 5$ गुण

किंवा

आ) वर्गातील मुलांच्यातील सुप्त गुण म्हणताच आपल्या मनात म्हणजे अनेक प्रश्न निर्माण होतात. आंधळी मुले, अपंग मुले, मंदबुद्धीची मुले या सर्व प्रकारची मुले एका वर्गात असतात.

I) **श्रवण दोष :**

* श्रवण दोष असणा-या मुलांना शब्दावर जोर देऊन शिकवने.
* थांबून थांबून शिकवने.

II) **बोलण्याचे दोष :**

* बोलण्याचे दोष असणा-या मुलांना व्यक्त करावयांचे असल्यास कालावधी देने आवश्यक आहे.
* सावकाश सांगावा
* थांबून थांबून सांगावे
* चुका दाखवून सुधाराव्या

III) **दृष्टीदोष :**

दृष्टीदोष असणा-याना चित्र व शब्दाच्या माध्यमातून वर्णन करून सांगितले पाहिजे. दृष्टीदोष असणा-या मुलानी जे कांही सांगितले ते त्यांनी लिहले पाहिजे, चर्चा, वर्णन असल्या पाहिजेत.

23) अ) मापसाची भूक शमली कि त्याला गोष्टीची आवड निर्माण होते त्यामधून त्याला एक वेगळेच समाधान मिळते. कथा व मुल यांचा जवळचा संबंध आहे. कथा ऐकताना मुलं एकाग्रतेने श्रवण करतात.

1) कथा सांगणे एक कला :

कथा कथन हे प्रथम शिक्षकाकडून होणे गरजेचे आहे. तरच मुलांना कथा कथन करणे किंवा गोष्ट सांगणे म्हणजे काय ? याची कल्पना येते.

2) कथा कथनाचे नियम :

कथा कथन करण्यापूर्वी त्या कथेचा अभ्यास करावा

वरील 1 व 2 अंशाचे विवरण असावे.

किंवा

institutes.aglasem.com

aglasem.com

आ) भाषाण या शब्दाचा अर्थ बोलणे, अर्थात एक व्यक्तीचे दुस-या व्यक्तीशी बोलणे होय. भाषण कौशल्याचा विकासाला समाजाच्या आणि राष्ट्राच्या जीवनात महत्वाचे स्थान आहे.

* भाषा उत्तम असावी, भाषेवर प्रभुत्व असावे.
* शब्दोच्चार स्पष्ट असावे.
* मुलांकडे नेहमी लक्ष ठेवू नये.
* यशस्वी मुलांचे कौतुक करावे.
* मुलांचा आत्मविश्वास वाढवावा.

24) अ) विश्वामधील सर्व मुले ही प्रथम भाषा किंवा मातृभाषेतून योग्यरितीने अध्ययन करू शकतात हे संशोधनाद्वारे सिद्ध ज्ञाले आहे.

शाळेत प्रवेश घेतल्यानंतर प्रथम वर्षात बहुतेक बालके ही 'म' 'भ' आई, मामा, काका इ काही शब्द बोलू शकतात. बालकाला भाषे बद्दलचे ज्ञान अवगत होते. एखादी कल्पना योग्यरीतीने समजते जसे वेळेची जाणीव, चव समजले.

प्रत्येक जन आपल्या जीवनातील संस्कार, वैशिट्यपूर्ण वातावरण शाळेत आणतो.

या वयातील बालकांना विकास साधण्याच्या संधी प्राप्त करून देणे अत्यंत महत्वाचे आहे.

किंवा

आ) भारतीय जनगणती परिभाषेनुसार साक्षर म्हणजे कोणत्याही भाषेत लिहिणे व वाचण्यास योग्य असणे.

साक्षरतेची दुसरी व्याख्या लिखित माध्यमातून मिळणारा सामाजिक संपर्क किंवा संबंध हे समाजात साक्षरतेचा आत्मरक्षणाचे साधन झाले आहे.

जीन ड्रीज आणि अमर्त्य सेन वरील साक्षरतेबद्दलच्या व्याख्या पाहिल्या वर, सध्या असलेली जनमानसातील साक्षरतेमध्ये व वास्तवमध्ये असलेली साक्षरता या मध्ये नक्कीच फरक आहे.

जीन ड्रीज आणि अमर्त्य सेन यानी केलेला विश्लेषण असावा.

institutes.aglasem.com
aglasem.com

25) अ) मौखिक अभिरूची व अभ्यास यांचा संबंध लक्षात घेऊन मुलांना साक्षर बनविण्यासाठी कांही उपाय लक्षात घेऊ शब्दसंपत्तीचा विकास होण्यासाठी काही मोठ्या गोष्टीची गरज नाही.

मौखिक भाषेचे सामर्थ्य :

* मोठ्यानी वाचणे आवाजाची प्रज्ञा
* अक्षरज्ञान आणि अक्षरांचा उद्देश
* लिखित रूपाची परिकल्पना
* लिहिण्याची अभिरूची गोडी वाढविणे.

विवरण असावे

किंवा

आ) मुलांच्या अध्ययनाचे मूल्यमापन सर्व मुलानी अध्ययन करावे हे शिक्षणाचा स्पष्ट उद्देश असतो. या साठी मुले व शिक्षक यांच्यामध्ये परस्पर सहकार्य असणे अगत्याचे आहे.

जे महत्वाचे आहे ते ओळखून मुलांच्या अध्ययनाचे मूल्यमापन करताना अध्ययनाला अनुकूल अशी प्रज्ञा येथे आवश्यक आहे.

विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनाबाबत अनुकूल असे मूल्यमापन करावे लागते. मूल्यमापन तंत्र आत्मसात करण्यासाठी सूप्त गुणाची गरज असते.

26) अ) साहित्यकारांची नावे लिहिण्यासाठी 1 गुण

एका साहित्यकाराची माहिती लिहण्यासाठी 4 गुण.

किंवा

आ) I) कवितेचा सारांश लेखनास 3 गुण

II) शुद्ध लेखन 1 गुण

III) योग्य विराम चिह्नांचा वापर 1 गुण.

institutes.aglasem.com

aglasem.com